LIVI/1265/00.03.02/2017

22.2.2017

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Liikenne- ja viestintävaliokunta torstai 23.02.2017 klo 12:00 / VNS 7 / 2016 vp / Asiantuntijapyyntö

Liikenneviraston asiantuntijalausunto liittyen Valtioneuvoston selontekoon kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030

Energia- ja ilmastokysymyksiin liittyen on liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla tehty työtä jo useiden vuosien ajan. Vuonna 2009 valmistuneen Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan ilmastopoliittisen ohjelman 2009-2020 tavoitteena on aikaansaada merkittäviä päästövähennyksiä kaikessa elinkeinoelämässä, hallinnossa ja kansalaisten arjessa liikenne- ja viestintäpolitiikkaa kehittämällä. Ohjelmassa määriteltiin hallinnonalan toimenpiteet tuolloisille hallinnonalan organisaatioille liittyen mm. liikenteen biopolttoaineisiin, liikenteen uusiin teknologioihin, energiatehokkuuteen sekä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen. Ohjelman toteutumista on seurattu ja raportoitu vuosina 2010-2012 sekä 2014 liikenne- ja viestintäministeriön julkaisusarjassa.

Myös vuonna 2013 julkaistu LVM:n hallinnonalaa koskeva Liikenteen ympäristöstrategia 2013-2020, samoin kuin siihen nojautuvat vuonna 2014 julkaistu Liikenneviraston ympäristötoimintalinja sekä vuonna 2015 julkaistu Liikenneviraston ympäristöohjelma 2015-2018, nostavat ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen keskeisimmäksi lähivuosien haasteeksi ja ympäristötyön kehittämisen painopistealueeksi. Näissä julkaisuissa esitetyt liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävät toimenpiteet kohdistetaan erityisesti tieliikenteeseen.

Syksyllä 2016 Liikennevirastossa valmistui Kestävämpää liikennettä ja väylänpitoa - Katse kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä -julkaisu. Selvityksen painopisteeksi valittiin liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Selvityksen mukaan kestävän liikenteen ja väylänpidon painopistealueet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä ovat vaikuttaminen

- käyttövoimiin (fossiilisten polttoaineiden korvaaminen muilla vaihtoehdoilla)
- kulkutapa- ja kuljetusmuotojakaumaan
- henkilö- ja tavaraliikenteen ja infran energiankulutuksen vähentämiseen ja energiatehokkuuden parantamiseen.

Selvitykseen on koottu Liikenneviraston keinoja näihin painopistealueisiin. Nämä keinot ja toimenpiteet on sisällytetty sekä LVM:n ja Liikenneviraston väliseen tulossopimukseen Liikenteen energiareformi –tulostavoitteeksi että yksityiskohtaisemmin Liikenneviraston sisäisiksi tulostavoitteiksi.

Liikennevirasto
PL 33, 00521 Helsinki
Opastinsilta 12 A, 00520 Helsinki
Puhelin 0295 34 3000
Faksi 0295 34 3700
etunimi.sukunimi@liikennevirasto.fi
kirjaamo@liikennevirasto.fi
www.liikennevirasto.fi

Valtioneuvoston selonteossa kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030 on esitetty linjauksia eri toimialoille. Liikenteen osalta linjauksena on tehdä koko liikennejärjestelmästä pitkällä aikavälillä erittäin vähäpäästöinen. Tavoitteena on vähentää liikenteen päästöjä vuoteen 2030 mennessä noin 50 % verrattuna vuoden 2005 tilanteeseen. Päästövähennystoimenpiteet kohdistetaan erityisesti tieliikenteeseen, jossa päästövähennyspotentiaali on suurin. Selonteossa todetaan, että nopein keino liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi on liikenteen nykyisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvilla tai nykyistä vähäpäästöisemmillä polttoaineilla tai käyttövoimilla. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä saavuttamaan asetettua tavoitetta, vaan lisäksi tarvitaan myös liikenteen energiankultusta vähentäviä toimia. Liikenteen päästövähennystoimet on selonteossa jaettu kolmeen kategoriaan: liikennejärjestelmätason muutokset, ajoneuvojen energiatehokkuuden parantaminen sekä uusiutuvien polttoaineiden lisääntynyt käyttö.

Liikennejärjestelmän energiatehokkuutta on tarkoitus parantaa mm. liikenne palveluna -toimintatavalla, lainsäädännön uudistuksilla (liikennekaari), liikenteen ja maankäytön yhteensovittamisella sekä kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen toimintaedellytyksistä huolehtimalla, liikenteen automatisaatiolla sekä kuljetusten energiatehokkuuden parantamisella.

Liikenneviraston Kestävämpää liikennettä ja väylänpitoa -selvityksessä on kulkutapa- ja kuljetusmuotojakaumaan liittyvinä viraston keinoina tunnistettu mm.

- meri- ja sisävesiliikenteen edistäminen tavaraliikenteessä sekä rautatieliikenteen kilpailun edistäminen ja liikenteen optimointi sekä henkilö- että tavaraliikenteessä
- joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä edistävät infrastruktuuri- ja väylänpidon toimenpiteet
- joukkoliikenteen valtakunnallinen kehittäminen ja yhteensovittaminen sekä valtionavustusten ohjaus
- liikenneväylien korjausvelan vähentäminen
- liikkumisen ohjaus sekä uusien liikkumisen palvelujen edistäminen
- yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön vaikuttaminen

Valtioneuvoston selonteossa ajoneuvojen energiatehokkuutta parannetaan uusien henkilö- ja pakettiautojen sekä myöhemmin myös raskaan kaluston ominaiskulutusta ja -päästöjä koskevilla määräyksillä sekä nopeuttamalla autokannan uusiutumista Suomessa.

Liikenneviraston tavoiteasetannassa on ajoneuvojen energiatehokkuuden sijaan keskitytty liikenteen energiatehokkuuteen ja toisaalta väylänpidon energiatehokkuuteen. Viraston käytössä oleviksi keinoiksi on tunnistettu mm. seuraavia:

- huonokuntoisten väylien parantaminen ja liikenteen energiankulutusta vähentävä väylänpito
- keskeiset HCT-reitit ja niiden kehittämistoimenpiteet, optimaaliset, energiatehokkaat reitit vesiliikenteessä
- liikenteen sujuvuuden edistäminen, taloudellisen ajotavan edistäminen
- vähäpäästöisten liikenteen uusien palvelujen edistäminen henkilö- ja tavaraliikenteessä (sis. automaattibussit)

- yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön vaikuttaminen
- väylänpidossa vaadittavan väylätekniikan ja infrastruktuurin materiaalien energiatehokkuuden parantaminen
- energiatehokkuuden lisääminen digitalisaation ja automatisaation avulla
- hiilineutraalin infrastruktuurin kehittäminen
- Liikennevirastojen hankintojen kehittäminen energiatehokkuutta edistäväksi

Selonteon mukaan fossiilisten öljypohjaisten polttoaineiden korvaamisen osalta on tarkoitus mm. nostaa biopolttoaineiden osuutta tieliikenteeseen myydystä polttoaineesta. Uusien polttoaineiden jakeluasemaverkosto sekä sähköautojen latauspisteverkosto on tarkoitus toteuttaa markkinaehtoisesti, kuitenkin siten että valtio huolehtii siitä, että uusien teknologioiden osuus autokannasta saadaan riittävälle tasolle.

Liikenneviraston tavoitteissa on käyttövoimiin liittyvinä viraston käytettävissä olevina keinoina tunnistettu mm. seuraavat:
- biopolttoaineiden raaka-ainelogistiikassa tarvittavan infran varmistaminen
- infran käytön ohjaaminen vähän kasvihuonekaasupäästöjä aiheuttavia ajoneuvoja suosivaksi
- uusia käyttövoimia mahdollistavan infran edistäminen
- vaihtoehtoisten teknologioiden edistäminen Liikenneviraston hankinnoissa
- uusilla käyttövoimilla toimivien liikenteen uusin palveluiden, automaattiajoneuvojen ja sähköbussien edistäminen.

Liikenneviraston näkökulmasta Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmasto- ja energiastrategiasta pitää sisällään juuri niitä liikenteeseen kohdistuvia toimenpiteitä, joita myös liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla on tunnistettu. Vaikka esitetyt tavoitteet ovat erittäin haastavia, on toimenpiteitä lähdetty jo edistämään käytännön tasolla. Tavoitteiden toteuttaminen ja toimien vaikuttavuuden arviointi edellyttää mm. väylänpidon prosessien uudelleen arviointia ja kokonaisvaltaista CO_2-päästöjen minimoimista kaikissa viraston toimissa suunnittelusta rakentamiseen ja edelleen kunnossapitoon. Hankintaprosessien kehittäminen vähäpäästöisyyttä tukevaksi katsotaan erittäin tärkeäksi. Liikenneviraston rooli on monella tapaa muiden yhteistyökumppaneiden toimia tukeva ja mahdollistava.

Ympäristö- ja kiinteistöyksiön päällikkö Arto Hovi

Jakelu Liikenne- ja viestintävaliokunta

Tiedoksi Antti Vehviläinen
Tiina Tuurnala
Virpi Anttila
Mirja Noukka
Tuula Säämänen
Asta Tuominen